

KULTURA

Kolikor pletarjev, toliko načinov

Kaj je camboh, kaj škundra in zakaj oba ne zmoreta brez reber, leskove vitre in spretnih rok, je med drugim mogoče izvedeti na razstavi Pletarstvo – oplet tradicije v Rokodelskem centru DUO, od kdaj in zakaj pletenje košev, peharjev, cajn, pa nam pove drugi del razstave v Okroglem stolpu Loškega gradu.

IGOR KAVČIČ

Škofja Loka – Na Mestnem trgu in Loškem gradu so tokrat spletni in na ogled postavili dve ločeni razstavi, ki pripovedujeta eno skupno zgodbo o stari rokodelski spretnosti pletarstvu. V pripovedi o pletarstvu nekoč in danes sta moči združila Rokodelski center DUO in Loški muzej. Preden smo se povzpeli do razstavišča v Okroglem stolpu, da bi se posvetili pletarski zgodovini, smo v rokodelskem centru pogledali, kako se košare, peharji, opletene steklenice ... izdelujejo danes – na odprtju razstave sredi septembra ob prisotnosti pletarskega mojstra Janeza Krišelj iz Preddvora tudi iz prve roke. Na razstavi so namreč

na ogled njegovi izdelki ter izdelki nekaterih učencev na delavnicah, ki jih vodi, ob tem pa je obiskovalcem tudi z veseljem odgovarjal na vprašanja o skrivnostih pletarstva. In izvemo, da je camboh star izraz za pleteno košaro, ki je bila prvotno namenjena nošenju krme v hlev pa tudi za prenašanje listja, škundra pa je košara za nabiranje poljščin in za delo na vrtu, ki je oblikovana tako, da se prilega bokom oziroma nogi. Okrog reber se ovijajo leskove vitre, veje iz grmov leske.

Kot je ob odprtju povedala vodja rokodelskega centra Kati Sekirnik, razstava predstavlja tudi zaključek raziskovanja pletarstva na Škofjeloškem in širšem Gorenjskem z dokumentiranjem

pletarskih postopkov, pri čemer so pripravili tudi rokodelski priročnik in dokumentarno-izobraževalni film na temo pletarstva, ki sta prav tako vključena v razstavo. Sodelavka iz centra Tajda Jerkič je obiskala mojstra in učence, Mojca Šifrer Bulovec iz Loškega muzeja je pripravila zapis o zgodovini pletarstva na Loškem, enega od zapisov je pripravila Nives Brezovnik iz Rogatca, priročnik, ki je edinstven pri nas, pa je oblikovala Jana Jocič. Na razstavi je na ogled tudi uro in pol dolg dokumentarni film, v katerem je predstavljen celoten postopek izdelovanja pletarskih izdelkov, posneli pa so ga v Karata filmu.

Mojster Krišelj z rabo tradicionalnih postopkov in materialov nadaljuje stoletja staro izročilo pletarstva na Gorenjskem. "Vesel sem, da moja dejavnost dobiva pomen tudi kot kulturna dediščina. Že od leta 2015 preko delavnic prenašam znanje tudi na svoje učence. Kar nekaj se jih je pri meni učilo tu v prostorih centra DUO," je povedal Janez Krišelj in poudaril, da bi bilo še bolje, če bi center imel na voljo nekaj več prostora.

Kako naučiti nekoga, ki prvič v roke vzame nožek, leskove veje, tako imenovane vitre, pa spčetka pri delu ni prav več? Da je treba imeti kar nekaj andragoških izkušenj, je prepričan mojster, ki tečajnikom najprej predstavi program, delo in izdelke, v drugi uri pa že začnejo delati. "Vesel sem, če s seboj prinesejo vsaj nož za reza-

Foto: Igor Kavčič

Mojster Janez Krišelj večine pletarstva že več let na delavnicah uspešno prenaša naprej.

nje leske, sicer pa imam tudi sam vedno na zalogi dovolj orodja za delo. S seboj imam tudi osnovni material za izdelavo reber, ki jih tečajniki naredijo sami. Tu po navadi vidim, koliko je kdo ročno spreten." Za tretjo uro za vsakega tečajnika pripravi leseno podlogo, bodisi že pripravljeno z rebri bodisi zgolj z zarisanimi prostori za luknje. Pove, da ima z nekaterimi tečajniki nekoliko več dela, drugi tehniko pletenja hitro osvojijo. "Prvič, drugič, tretjič se tečajniki še lovijo, so nerodni, delo gre počasi, četrtič je vzdušje tako veselo, da se razidemo šele v poznih večernih urah," še pove Janez Krišelj.

"Vse življenje sem delal s kamnom, nekoč pa sem od

svakinje dobil v dar tečaj pletenja košar," pove Silvo Pivk s Hotavelj. "Zdaj vsako leto, predvsem v zimskem času, napiletem okrog deset različnih košar. Tem glede na vloženi trud ne morem postaviti realne cene, zato jih po navadi podarim in ceno dobijo takrat, ko ljudje izvedo, da sem izdelke naredil jaz."

Pleteni izdelki za vsakdanjo rabo

Druga točka razstave Pletarstvo – oplet tradicije je na ogled v Okroglem stolpu na Loškem gradu. Tu so razstavljeni pletarski predmeti in fotografije iz muzejskega arhiva. Razstavo je pripravila Mojca Šifrer Bulovec s sodelavko Nino Misson.

Pletarstvo je ena najstarejših rokodelskih dejavnosti, saj je pletena posoda, koši, košare in druga oprema spremljala človeka v vsakdanjem življenju že vse od prazgodovine naprej. Njeno razširjenost so omogočali raznovrstni materiali, primerni za pletarstvo, in dejstvo, da za to obrt niso potrebovali veliko orodja, le nekaj znanja in pletarske spretnosti. Izvemo, da se na Loškem v pisanih virih pleten koš prvič omenja leta 1315, pri popisu inventarja Loškega gradu. Pleteni izdelki so upodobljeni tudi na freski sv. Nedelje v Crngrobu iz 60. let 15. stoletja. V zapuščinem inventarju župana, gostilničarja in kmeta Janeza Kalana iz Selc se leta 1723 omenja šest košar ter

Foto: Igor Kavčič

Od cajne do škundre, od camboha do peharja ...

ISKRA
pohištvo

ZAPOSLOJEMO NOVE SODELAVCE (M/Ž)

samostojni mizar: želene so izkušnje in izobrazba lesne stroke, delovno mesto obsega izvajanje mizarških del in uporabo mizarških strojev v pohištveni proizvodnji.

tehnolog-vodja projektov: želene so izkušnje in poznavanje lesne stroke. Pogoj je računalniška pisarnost, vsaj osnovno poznavanje CAD orodij in znanje angleškega/nemškega jezika. Delo obsega pripravo tehnične dokumentacije za proizvodnjo in vodenje projektov. Iščejo komunikativno, odgovorno in motivirano osebo.

Nudimo zaposlitev za nedoločen čas s 3-mesečnim poskusnim obdobjem, delo za poln delovni čas, redno in stimulatívno plačilo, možnost dodatnih strokovnih izobraževanj.

Življenjepis pošljite na e-naslov:
info@pohistvoiskra.si

Za vsa dodatna vprašanja smo dosegljivi na telefonski številki: 01/36-11-211.

www.pohistvoiskra.si

Jesenska akcija Osvežite dom z Gorenjskim glasom

14 dni brezplačnega časopisa

Gorenjski glas je izredno priljubljen časopis, ki izhaja vsak torek in petek. Naročniki komaj čakajo, da ga dobijo v nabiralnik in izvedo, kaj je novega v njihovem domačem kraju in v naši regiji. Teh novic ni mogoče najti nikjer drugje!

Akcija 14 dni brezplačnega časopisa je namenjena vsem, ki Gorenjskega glasa še ne poznate ali ga kupujete v prosti prodaji. Želimo si, da bi se bralci na lastne oči prepričali, da je Gorenjski glas odličen časopis, in postali njegovi naročniki. Poleg brezplačne dostave naročnina prinaša tudi številne popuste in darilo. Če želite Gorenjski glas bolje spoznati, se lahko odločite za dvotedensko brezplačno prejemanje časopisa brez vseh obveznosti. Pišite na narocnine@g-glas.si ali pokličite na tel. št. 051 682 217 in pustite podatke za dostavo. Po pretoku 14-dnevnega obdobja vam časopisa ne bomo več pošiljali, vas bomo pa poklicali, povprašali za mnenje in vam predstavili prednosti za naročnike.

Pridružite se naši veliki družini naročnikov, ne bo vam žal!

V akciji ne morejo sodelovati obstoječi naročniki in tisti, ki živijo na istem naslovu kot naročnik.

Gorenjski Glas
www.gorenjskiglas.si

Gorenjski glas je najbolj bran regionalni časopis v Sloveniji.

KULTURA

pet slamnatih korbic za kruh, imenovanih sim perle.

"Z vsako novo razstavo se tudi sama učim. Tudi s pletenimi izdelki je bilo tako. Po zaščiti s specialnim premazom za les sem pripravila čim bolj raznolik izbor, da bi prikazala, kakšne vse košare, jerbasse, koše ... so ljudje pletli. Hkrati pa sem skrbel, da smo predstavili tudi, na kakšne različne načine so jih mojstri pletli. Uporabljali so na primer tudi že barvne vitre," o konceptu razstave pripoveduje Šifrer Bulovčeva, ki je z razstavo želela predvsem prikazati, kako so pleteni izdelki ljudi spremljali na vsakem koraku. Pokaže mi na primer zanimiv velik lepo pleten koš, ki je v preteklosti nadomestil današnji nahrbtnik. "Ko so kmečke ženske šle v dolino v trgovino, so namesto torbice imele lepo

izdelan pleten koš, v katerem so potem domov prinesle blago. Tudi tako imenovane potovke so uporabljale take koše; ali pa prodajalke malega kruhka po Selški in Poljanski dolini."

Uporaba različnih izdelkov je ponazorjena z jabolki, krompirjem, fižolom, tudi lesenimi pirhi, ker za prave zdaj ni ravno čas. Znanje o pletenju najrazličnejših košar, jerbassov, košev ... je prehajalo z roda v rod. Pletlo se je predvsem ob slabem vremenu in zimskem času, ko ni bilo večjih kmečkih del. Kot zapiše avtorica razstave z razvojem pletarstva pod vplivom evropskih trendov pletenega pohištva, je bila na Gorenjskem leta 1908 ustanovljena celo državna pletarska šola v Radovljici. Konec 19. stoletja se je pletarska obrt zelo razširila v Retečah pri Škofji Loki. Leta 1890 je Jakob Rant k sebi

povabil pletarja Primerja iz Beričevega. Ta dejavnost se mu je dobro obnesla in se razvila prava obrt. Sprva je delal z najetimi pletarji, kasneje so se pletarstva oprijeli še vsi odrasli otroci. Na dan so npr. spletili po štirideset velikih jerbassov.

Po drugi svetovni vojni so pletene izdelke vse bolj izpodirivali tudi plastični izdelki. "Morda je prav zadaj, ko si vse bolj prizadevamo za trajnostni razvoj, še čas, da ponovno obudimo pletarsko dejavnost, ki je zaradi spleta okoliščin že skoraj zamrla," ob zgodovinskem vpogledu na umetnost in hkrati vsakdanjost pletarstva in pletenih izdelkov ugotavlja sogo- vornica.

Pa se vrnimo spet nazaj v Rokodelski center DUO, kjer so na ogled izdelki Janeza Krišlja in njegovih učenk ter učencev. Pletarstvo gre naprej oziroma v okviru oži-

Foto: Igor Kavčič

V zgodovino pletarstva na Loškem nas popelje etnologinja Mojca Šifrer Bulovec.

vljanje starih rokodelskih znanj. In če mojster reče: "Kolikor pletarjev, toliko na-

činov", se to res dobro sliši, mar ne? Razstava v Rokodelskem centru bo na ogled še

do sredine oktobra, v Okroglem stolpu pa do konca leta.

Dnevi evropske kulturne dediščine

IGOR KAVČIČ

Škofja Loka – Bogat program Dnevov evropske kulturne dediščine (DEKD) in Teden kulturne dediščine v Škofji Loki potekata že vse od sredine septembra. Dogodki in prireditve si bodo sledili do 9. oktobra, nekatere razstave pa bodo na ogled še vse do konca leta. Letošnji dnevi potekajo pod sloganom Dober tek!, s tem pa se 31. DEKD pridružuje aktivnostim ob imenovanju Slovenije za nosilko naziva evropska gastronomska regija 2021.

Poleg razstave Pletarstvo – oplet tradicije so tako še na Mestnem trgu na ogled razstave likovnih del Cvetoča Jablana in Mala Groharjeva kolonija otrok iz vrtcev in osnovnih šol, v Mali galeriji občine Škofja Loka pa je na ogled ročno izdelana uporabna keramika z naslovom Zlati most. V okviru akcije Dober tek! bodo v vrtcih in šolah še ves teden posvečali pozornost lokalno pridelani hrani. V Sokolskem domu bo v sredo, 29. septembra, ob 17. uri predstavitev malega loškega kruhka, v Gimnaziji Škofja Loka bodo v čet-

tek odprli fotografsko razstavo Jabolko ne pade daleč od drevesa, v soboto bo od 9. ure naprej v Stari Loki potekal Semelj na Fari, od 17. ure naprej pa bo ogled razstave starega kmečkega orodja na domačiji Pr' Ofnar v vasi Trnje.

Na OŠ Ivana Groharja bo naslednji torek Petra Plestenjak Podlogar predstavila izdelavo malega loškega kruhka, 7. septembra ob 18. uri pa bodo v Knjižnici Ivana Tavčarja odprli razstavo Loške gostilne skozi čas. Od zrna do kruha je naslov delavnice peke kruha, ki bo

8. septembra od 17. ure naprej v Škoparjevi hiši na Loškem gradu, v soboto, 9. septembra, med 9. in 13. uro pa v kavarni in galeriji Pr' Pepet vabijo na 'skodelico loških modrosti'. Gre za zeliščni čaj, ki ga bodo postregli iz skodelic, na katerih so citati iz vira #modrostiMameAne in #LoškeMtkke, ki jih na socialnih omrežjih redno dopolnjuje Jana Jocif. Darilne skodelice so nastale z namenom ohranjanja loškega narečja in obujanja lončarske tradicije, ki je v našem prostoru prisotna že stoletja.

INKUBATOR RASTLIN

Inkubator rastlin je pripomoček za vzgojo rastlin.

Navodilo za uporabo:

1. Izbrati primerno sadiko in debelino veje
2. S pomočjo orodja olupiti vejo (cca 20mm)
3. Dva inkubatorja napolniš z zemljo, ter dodaš sredstvo za ukoreninjenje
4. Stisneš dve polovički skupaj z širšim vratom zgoraj (služi za zalivanje, ko ni dežja)
5. Počakaš, da pri strani skozi odprtino zrastejo nove korenine
6. Steblo odrežeš spodaj, odstraniš inkubator in sadika je pripravljena

HIPLEX

Proizvaja:
Hiplex d.o.o.
Todaž 14
4224 Gorenja vas
Slovenija
www.hiplex.si

Znanje Nas Aktivira ZNA²

Vabimo vas, da se vpišete v brezplačne tečaje v sklopu projekta Znanje nas aktivira 2 in se tako pridružite 1.846 udeležencem, ki so že uspešno zaključili izobraževanje. Projekt se izteka, zato izkoristite možnost za pridobitev novega znanja.

Tečaji:

- začetni računalniški tečaj
- Računalniška pismenost za odrasle
- nadaljevalni računalniški tečaj
- Excel
- začetni in nadaljevalni tečaj nemščine
- začetni in nadaljevalni tečaj italijanščine
- začetni in nadaljevalni tečaj angleščine
- Zelišča - od korenine do cveta

Projekt Znanje Nas Aktivira (ZNA) 2 sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

Ljumska univerza Tržič

V brezplačne 50-urne tečaje se lahko vpišejo vsi odrasli, razen upokojencev, dijakov in študentov.

Prednost pri vpisu imajo starejši od 45 let ter s končano največ srednjo šolo.

Dodatne informacije in prijave:

Ljumska univerza Škofja Loka, Podlubnik 1b
www.lu-skofjaloka.si, 04 506 13 80
tanja.avman@lu-skofjaloka.si